

Ennek a számnak az ára 4000 korona.

Negyvenhatodik évfolyam.

47. szám.

Debrecen, 1926 november 20.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Ami „lehetetlen” — és mégsem lehetetlen.

Fosdick mondja valahol, hogy olyanra, ami lehetséges, mindig kaphatni embereket, de a lehetetlenre csak keresztyén ember vállalkozhatik.

Ha ez igaz, akkor mi, mai magyar reformátusok, rendszerint nagyon csekély bizonyosságát adjuk a mi valóságos keresztyénségünknek azal, hogy nagyon is sokszor emlegetjük a lehetlent.

A mai nehéz időkben, igaz, sokkal több erre az alkalom és a kísértés, mint bármikor máskor. De az érdekes és a fájdalmas az, hogy a „lehetetlen” éppen nemcsak oly esetekben hagyja el nagyon könnyen az ajkainkat, amikor az *ma* a legtermészetesebb, legérthetőbb és legmenthetőbb: t. i. az anyagi kérdésekben való erőfeszítések terén, akkor, amikor egymásután merülnek föl új, meg új áldozathozatalok szükségai. Hanem nagyon sokszor halljuk a „lehetlent” akkor is, amikor *lelki* követelmények megvalósításáról volna szó s amikor aztán csakugyan nagyon szíven üt bennünket. Hányszor ütközünk ilyen sötét és rideg „lehetetlen”-ek szirtjeibe akkor, amikor az egyházfegyelem visszaállításáról, a lelkészválasztás egészséges reformjáról, református magyar népünk lelki ébredéséről és megújulásáról esik szó!

*

Sőt még ennél is tovább szokott menni a lehetlenségek megállapításában a mi kicsiny hitünk, keserű szívünk és szűk elménk.

Mi, nagyon sűrű és nagyon szomorú tapasztalatok alapján, rendszerint még azt is lehetetlennek szoktuk tartani és mondani, hogy különböző politikai és társadalmi felfogást valló s ennek megfelelően pártpolitikailag is többekévébbé exponált magyar református férfiak legalábbis az egyházi munkában a református keresztyénség egységes nevezőjére legyenek hozhatók.

Mai, egészségtelen és salakos szenvedélyektől fűtött világunkban mindennapos példá-

kat látunk magyar református egyházunk egész területén arra (ami hiszen egyébként már a régebbi időkben sem volt példátlan), hogy a legnagyobb műveltségű, vallásukat és egyházukat a maguk módján őszintén szerető s egyházi téren is a vezetésre predestinálnak látszó férfiak egyszerűen *képtelenek* a szentély falain kívül hagyni a világi pártszellem poros és piszkos saruit. Szentélyen itt persze ne csak templomot értsünk, hanem pl. presbiteri tanácskozó termet, vagy egyháztársadalmi munkaalkalmat is. Érzik, hogy itt akkora önmegtagadásról volna szó, amelyre mindegyikük képtelennek tartja *önmagát*, — legföljebb *a másiktól* várja az erre való képességet! Hogy ebből aztán egyházunk külső és belső sorsára mi minden következik, éppen mai helyzetünkben: azt ecsetelnem nem szükséges.

*

Pedig ez a „lehetetlen” mégsem és *ma sem* lehetetlen.

Volt alkalmam a magam szemével meggyőződni róla. Egy másik egyházkerületnek egyik híres és virágzó gyülekezetében egy olyan vallásos tárgyú összejövetelen vettem részt a minap, amelyen hétről-hétre megjelenik legalább 30—40, ezalkalommal pedig megjelent egy híján száz olyan intelligens magyar református férfi — túlnyomó részben vezető elemei az illető város társadalmának —, akik politikailag és társadalmilag a legkülönbözőbb felfogásoknak és pártoknak a hívei és szószólói, akik közül éppen a legkiemelkedőbbek az elmúlt, viharos évek folyamán a világi közélet terén a lehető legélénkebben állottak egymással szemben és ádáz küzdelmekbe bonyolódtak, — de akik, mihelyst szeretett református vallásuk és egyházuk ügyeiről van szó, félre tudnak tenni minden elválasztó momentumot s vállalva dolgoznak az Isten országáért. Sőt, ami a netovábbja ennek a nemesen férfias és valóban keresztyéni önmegtagadásnak: képesek ezt a testvéri kézfogást az egyházi tanácskozás zöld asztala mellől kiterjeszteni és tovább folytatni még a szeretet fehér asztalánál is!

*

Illik tudni, hogy ez a ritka jelenség — a „lehetetlennek” ez a lehetségessé válása — egy olyan magyar református gyülekezetben jött létre (bizony, itt sem régóta!), amely a maga lélekszámával kisebbségben van a több, mint háromszor akkora római katolikus lakossággal szemben. Közeleső tehát ennek a jelenségnek az a magyarázata, hogy a kisebbséget ilyen tömör összefogásra a többségnek állandó és folyton növekvő nyomása készítette.

En azonban ezért a magyarázatért — bár magam is kénytelen vagyok neki sok részben igazat adni — nem nagyon lelkesedem.

Mert ha ez száz százalékig így van, akkor a dolog egész egyszerűen úgy áll, hogy éppen a Tiszántúl erős többségi kálvinizmusának mindaddig reménytelen e tekintetben a helyzete, amíg egyszer ez is *kisebbséggé* nem változik. Aminek pedig még a gondolata is hideg borzalommal tölt el bennünket.

Dehát a magyar kálvinista csakugyan örökké dob legyen, amelyik csak akkor szól, ha ütök? Örökké olyan massa legyen a magyar reformátusság, amelyik csak addig és akkor áll össze, ameddig és amikor prés alatt van? Hát nem lehetünk mi már egyszer aeolhárfa is, amelyik mindig engedelmes, tiszta és harmónikus hangot tud adni, valahányszor az Isten szent Lelke beléfuvall? És nem lehetünk mi már egyszer gránitszikla is, amelyet nem emberi prés sajtolt egyé, keménnyé és ellenállóvá, hanem a mélységnek mystikus erői, őszüzei?

A külső nyomás az egységjutásnak csak alkalma és indítéka — egyik a sok közül. Az egységjutás *forrása* máshol, *belül* van; ott, ahol az említett gyülekezet intelligens református férfiai is buzgón és alázatosan együtt keresik s újra, meg újra együtt találják meg: *az Isten ígében és az annak vezetésére magát rábizott hívő férfi szívében.*

*

A közelgő újabb politikai izgalmak küszöbén ajánlom e gondolatokat Tiszántúl többségi kálvinistaságának, főként pedig kálvinista intelligenciájának szíves figyelmébe.

R. I.

A mai Genf, a mai kálvinizmus.

A lelkész munkája.

(Folytatás.)

A lelkész anyagi helyzetének ismertetése után a lelkész jogi helyzetét, jogkörét szeretném megismertetni, azon különböző fórumokon, testületekben, melyek a genfi egyházat irányítják. A genfi egyház 25 parókiából áll, ezen parókiák legfőbb kormányzó szerve: a consistorium; az egyes parókiáé: a presbitérium; a lelkészek pedig a Lelkészegylet (Compagnie des Pasteurs) keretein belül tömörülnek.

A consistorium, mely nálunk a zsinat jogkörével bír, elnöksége pedig a konventével, 31

világi s 9 lelkészi tagból áll. E szám már azt mutatja, hogy a papságnak nem lehet benne döntő szerepe. Még különösebbnek látszik azonban az a rendelkezés, mely kimondja, hogy az elnöknek mindig a világi tagokból valónak kell lenni. Ez éppen ellentéte a katolikus hierarchianak, de igen távol áll a mi kettős elnökségünktől, de ami elveszi e látszólag lehetetlen törvény életét, ez azon körülmény, hogy az ottani laikusok bírnak akkora kálvinista öntudattal és mélyeséges hittel, hogy e tisztet be tudják tölteni közmegelegedésre. Ilyen kiváló laikus nem egy akad, a két évig viselhető s újra azonnal meg nem választható elnök mellett a világiak egész díszes sora van, kik méltók a Kálvin gyülekezetének élére állani. Ott ugyanis az egyház dolga nem a papok dolga csupán, hanem minden igazán hívőé. Az elnökség másik két tagja (a helyettes elnök, titkár) s a consistorium még négy tagja alkotja a végrehajtó bizottságot. Ez évenként változó összetételű bizottságban a papság számaránya nincs korlátozva.

A négyévi időtartamra választott presbitériumban, melynek tagjai tüstént újra választhatók, szintén igen kis szerepet játszik a lelkész. Az idevonatkozó törvény szószerinti fordítása: „a parókiás lelkészek presbiternek nem választhatók, de ők jogszerűen vesznek részt a presbitérium ülésin tanácskozási joggal”. Tehát a lelkész nemcsak hogy nem elnök, de még presbiter sem lehet, nincs szavazati joga sem a presbitériumban (conseil de paroisse). Ez már súlyosabbnak tűnik fel előttünk, kik a lelkészen látjuk, ha nem is az egyház irányítóját, hivatalból vezetőjét, de az arra legmegfelelőbb embert. Hogy Genfben ez nem így van, annak oka egyfelől a világiak nagyobb aravalósága, az egyetemes papság elvének nagyobb érvényesülése, a gyülekezet nem papi tagjainak adott fontos szerep általi felelősség. — munkamegosztás, — másfelől az a tény, hogy Genfben nem olyan fontos az egyház jogi oldala, mint nálunk. Ott nincs olyan eleven harc, közjogi vita, felekezeti türelmetlenség miatti önvédelem szüksége, mint nálunk. Az állammal is igen kevés dolga van az egyes egyházaknak, vagy ha van is, — úgy a régi benszülött, református vallású polgárok utódai által kormányzott kis állam nem támaszt nehézségeket a református egyház elé. Így a jogi keret biztosítása a világiakra marad, hogy az ettől mentesített papság annál jobban élhessen a maga sajátos, lelki hivatásának.

Az a szervezet, mely a papságot magában foglalja, amelyen belül érvényesítheti a maga képességeit minden pap, melyen belül minden felmerülő fontos ügy megvitatik: ez a Lelkészegylet, e Kálvin alkotta tiszteletreméltó testület (Compagnie vénéable). Ennek tagjai a hivatalban levő lelkészek, (46-an), a helyettesítő, kisegítő, nyugalmazott lelkészek, theologiai tanárok, ha egyúttal lelkészek is, csak tanácskozási joggal bírnak. E testület tagjainak száma,

ha a két kórházi, 22 helyettesítő, 4 kisegítő lelkészt s a jelenleg három egyúttal professzor-lelkészt is beszámítjuk s a nyugalomban levő körülbelül tíz lelkészt is bele vesszük, 90 körül van. Ezen egyakarattal egyháza javát munkáló, Kálvin szellemi örökét féltőn őrző nemes testület otthona a Kálvin előadó termét (Auditoire) is magába foglaló évszázados, puritán egyszerűségű, de masszív erejű Szent-Péter főtemplom melletti ház. Mint a kerületi idegvégződés minden ingerlést a centrumba továbbítanak s a centrum felfogja azokat s visszahat a szükséges módon, — úgy fut össze minden esemény e házba, a Compagnie des Pasteurs fejéhez. E testület otthona olyan, mint a méheknek a kas, — odagyűlnek a lelkészek, odamennek csaknem minden nap, hogy megbeszélgessek a minden napnak s az örökkévalóságnak dolgait; ott gyűlnek össze havonta a lelkészek lelki önvizsgálatra s közös úrvacsorára, megtartván Kálvinnak ezt a nagy nevelői erejű kezdeményezését. E testület kebelében tartanak az ifjabb s öregebb lelkészek külön havi összejöveteleket, vitákat az aktuális kérdésekről, főként gyakorlati problémákról. E testület fogadja a külföldi lelkészeket, kiváló vendégeket, ad alkalmat nekik ügyük előtáráására egy-egy ünnepélyes ülés keretében; van szoros kapcsolatban a külfölddel s levelezett annak idején a külföld nagy prot. vezérférfiaival, egyházfőivel egy részünkre minél kedvezőbb békefeltételek érdekében is sok szeretettel, sajnos, nem sok eredménnyel. E testület informálja a consistoriumot minden vallási kérdésben. Egyik legfőbb gondja e testületnek a jövő lelkészi generáció. A theologusokat rendszeren meghívja év elején a szokásos havi úrvacsorájára; rendszeren márciusban ez veszi ki a fogadalmat a magukat lelkészi pályára elkötelezőktől s ajándékoz meg ugyanakkor minden theologust egy-egy értékes (rendszeren gyakorlatban is használható) könyvvel; hívja meg évenként legalább egyszer egy szép május délutáni kirándulásra, ahol barátságos eszmecsere, majd kölesönös üdvözlések, buzdítások után meg is vendégeli a jó házi gazda az ifjú próféták seregét, kik szeretettel, megbecsülésel veszik e hű gondoskodást s igyekeznek hezzánóni a nagyokhoz. A compagnie ezoldali munkásságát igen fontosnak tartom s nagy hállával gondolok arra a sok jóra, melyeket e gondoskodás által nyertem s szeretném, ha a debreceni „compagnie“ is megtenné ezeket!

A theologus ifjúság tudományos nivójának emelésére évenkénti 500 frankos (= 7.000.000 K) pályadíjat tűz ki a compagnie. Saját tagjainak tudományos nivóját pedig egy évi 1200 frankkal jutalmazott pályadíj kifizetésével igyekszik biztosítani, melyre pályázhatnak 1 minden francia Svájcban levő nemzeti egyház papja s 2. mindazon papok és theologiai grádusok birtokosai, akik legalább két évig tanulmányoztak a genfi egyetemen.

Az a munka, amit e testület kifejt, az a

szellem, mi abban uralkodik, méltó minden tiszteletre s azok a feladatok, melyeket e testület elérni törekszik a maga tiszta szellemi, nem jogi eszközeivel, inkább megérdemlik a lelkész fáradságát, erőfeszítéseit, mint a múltó anyagi, gazdasági s jogi ügyek, melyekbeni melőzés nekünk olyan különös s talán felháborító.

(Folytatjuk)

Dr. I. E.

Iskola

Középiskolai problémák.

Nagy Miklós szeghalmi gimnáziumi igazgató előadásából.

I.

Vizsgáljuk meg legelőször is a középiskolát látogató tanulóifjúsággal kapcsolatos problémákat.

Bizony, ha őszinték vagyunk, be kell ismerni, hogy a tanulóifjúságunk nem olyan, amilyennek lenni kellene. Korunk általános erkölcsi leromlása nagyon erősen tükröződik vissza a fiatalság lelkében. Nem is csuda ez. Amikor a diák a társadalmi életben és a szülői házban azt látta, hogy a komoly, becsületes munka elvesztette hitelét, amikor a tudás, a tanultság nem jelentett előnyt senki számára, amikor mindenki a könnyű meggazdagodás li-dércecs álmái után rohant, amikor lépten-nyomon az erkölcstelenség ezer, meg ezer változatába botlott az ember és titkos gúny tárgya lett a férfias jellem, természetes, hogy az iskolában is megszűnt a régi ambíció, a régi munkakedv, a tanuláshoz régi tisztelete és szeretete. S talán éppen ez a legveszedelmesebb hatása a háborúnak s az utána következő kataklizmáknak. Mert a felnőtt generáció lelki egyensúlya már kezd visszatérni a gazdasági élet stabilizálódása nyomán a régi állapotba, de a viaszlelkű ifjúság lelke úgy merevedett meg, ahogy abba a gyermekkor benyomásai belevésődtek. Ezért találunk a mai fiatalság körében annyi blazirtságot, annyi akaratnélküliséget, idegbajt, belső romlottságot, amennyiről elődeink még álmodni sem mertek volna.

És hogy nem a sötétenlátás mondatja velem ezeket, mindenki megbizonyosodik róla, ha bizalmasabb beszélgetésbe kezd diákjaival. Rá fog jönni, hogy a diák az iskolai studiumokat jól-rosszul, többnyire kedvetlenül elvégzi, de azontúl érdeklődését nem igen terjeszti ki a szellemi élet többi területeire. Őszintébb diák meg is mondja, hogy elégedetlen az iskolával. Az alma mater nem édesanya többé, hanem valami szükséges rossz a szemében. Problémái nem diák, hanem felnőtt problémák. A diákság friss, üde hamvassága hiányzik a mai diák legtöbbször a lelkéről. S mivel a kisdíák ideálja mindig a nagy diák volt, akinek példája, mintegy lelkikényszer, vitte és viszi jóba-rosszba,

félő, hogy ennek a mentalitásnak a leküzdése nagyon nehezen fog sikerülni az iskolában.

Már pedig le kell küzdeni ezt a mentalitást. Ez a jövő magyar generációval szemben legsúlyosabb kötelessége a magyar tanárságnak. Meg kell kedveltetni az iskolát szülővel és diákkal egyaránt, második otthonná, igazi alma materre kell változtatni, amilyen az a régi időben volt.

És itt a tanárságnak — nemcsak a magyar, hanem általában a tanárságnak — egy nagy mulasztására kell a figyelmet felhívni. Arra, hogy mi, akiknek egész működése tulajdonképpen a diáklélek formálására irányul, nem ismerjük a diák lelkét. Pedig a 10—18 éves ifjú lelki életének minél alaposabb felderítését nekünk kellett volna már régtől kezdve minél jobban forszirozni. Amíg a diáklélek előttünk ismeretlen, addig tulajdonképpen homokra építjük tanterveinket is. Francia- és Németországban már pótolni is kezdik az elmúlasztottakat. Miért nem fordítjuk legalább ezeket a fiatalok lelki életét tárgyaló műveket? A verszegény és legtöbbször teljesen eredménytelen szülői értekezletek helyett miért nem adunk ki inkább a diákgyermeket pszichológiailag és paedagógiailag tárgyaló folyóiratot szülők és tanárok használatára? Miért nem rendez be néhány gazdagabb középiskola pszichofizikai laboratóriumot, ahol a diák lelki tulajdonságait szakértő vizsgálat alá lehetne venni?

Csakis ilyen alapos pszichológiai előkészítés után lehetne a tantervek részletei fölött való meddő vitatkozásokat megszüntetni. Akkor pontosan meg lehetne mondani, hogy helyes-e, tanácsos-e, eredményes-e 3—4 idegen nyelvvél megnyomorítani a fiatal lelket, különösen mikor az érettségi vizsgálatok tanúbizonysága szerint még az anyanyelv bírása sem üti meg a kívánt mértéket. Akkor, és csakis akkor lehetne a melléktantárgyak tanításának helyes mérvét is megállapítani. Csak így sikerülne a diák érdeklődését az iskola felé irányítani, ami nélkül pedig eredményt a tanításban elérni nem fogunk. A tantárgyak osztályok szerinti megosztása, a tárgyalási módszerek alkalmazása is csak lélektan alapon oldható meg helyesen.

Sokszor halljuk hangoztatni az individualis nevelés szükségességét is. Pedig az iskolai nevelés már természeténél fogva nem lehet individualis. A nevelő kezelheti individualisan a rábízott egy-két gyermeket, de már a tanár tömegnevelést kénytelen alkalmazni. Annál is inkább, mert hiszen az iskola tömegéletre, a társadalmi életre készít elő. Le kell tehát számolni a tömegnevelés természetével együttjáró minden következménnyel. Katonás fegyelemre van szükség, természetesen a szeretet által mérsékelve. A magam részéről nem riadnék vissza a botbüntetés korlátok közötti visszaállításától sem, sőt tanulmányi és fegyelmi léren szükségnek tartanám 3—4 drákói év bevezetését is. Természetesen ezeknek a szigorú rendszabá-

lyoknak az életbeléptetését egyszerre kellene keresztülvinni minden középiskolában és föltétlenül be kellene tiltani mindenféle középiskolai szemináriumot, mert ezek úgysem nevelő-intézetek, hanem bizonyítvány-gyárak, amiknek káros hatását az iskoláról és tanárokról kialakult diákközvéleményben szomorúan tapasztalhatjuk.

Itt lázlik helyénvalónak megemlíteni azt is, hogy a középiskolai rendtartás intézkedései alul újabb időben sok diáknak sikerült kibújni. Különösen a más intézeteknél tehető javító- és pótvizsgálatok, valamint érettségi vizsgálatokra vonatkozó rendelkezéseket kezelik sok helyen enyhén. Ez pedig úgy tanulmányi, mint fegyelmi tekintetben nagyon hátrányos s föltétlenül az iskola tekintélyén üt veszedelmes csorbát.

Az a körülmény, hogy az iskola napi 5 órában képtelen a gyermek individualis tulajdonságaival számolni, szükségessé teszi az internátusi nevelés intenzívebbé tételét. Az internátus ne csak étkezde és éjjeli szállás legyen, hanem igazi nevelő-intézet, ahol már a gyermekek speciális képességeinek a kifejlesztésével is törődni kell. 30—40 gyermek részére épített, pavillon rendszerű internátusokra volna szükség, mert így, kisebb egységekben lehet igazán nevelni. S az ilyen internátusokban sok tanár részére tudnánk tanárhoz illő, tisztességes mellékeresetet is biztosítani.

Ha a szellemi nevelés területét vesszük vizsgálat alá, fontosnak tartanám a középiskolákkal kapcsolatos prógimnáziumi elemi osztály megszervezését. Különösen most, a háború után, tapasztalhattuk, hogy milyen gyenge előkészültséggel jönnek a gyermekek a középiskolába. Irni, olvasni alig tudnak s még a szorzótáblát is külön kell nekik tanítani. Ha egy jó tanító a középiskolában IV. elemi osztályt vezetne, nemcsak a középiskola dolgát könnyítenék meg, hanem standardot lehetne megállapítani a többi IV. osztályos tanítók részére.

Visszaállítanám a vizsgarendszert is. A vizsga nem molesztálása a tanulónak, hanem alkalom az évközben tanultak összefoglalására. A tapasztalat azt mutatja, hogy az ú. n. összefoglaló ismételések nem tudják a vizsgákat pótolni. Mióta a vizsgát eltörölték, sokszor észrevehetjük, hogy a nagyvakáció két hónapja alatt teljesen széthull az össze nem foglalt évi anyag. Az érettségi vizsgálatok szomorú eredményeit is annak lehet köszönni, hogy ez az első komoly vizsgálat, ami elé a tanulót oda állítjuk.

(Folytatjuk ~)

Irodalom

A metafizika feltámadásához.

(Folytatása és vége.)

Ezekben ismertetvén vázlatosan és töredékesen Lemme nagy művének irányvonalait, befejezésül legyen szabad igen röviden bemutatni,

csak nagyon hiányos vázlatban, Lemme gondolatait a theologiai spekuláció kétségtelenül leg-súlyosabb problémáiról, a *trinitas* és a *christologia* tanáról. Lemme a Szentháromságtan gyökereit nemcsak az ószövetségben (sem, kábód, sekhiná, mal'akh, theophania, dábár, chokmá és rúach), hanem a pogány (új-platonizmus) és hellenista-zsidó (Philo) *vallásfilozófiában* is megtalálja és kimutatja. Igen érdekes megállapítása ez: „Ha a *trinitárius* Isten az, akin nyugoszik az egész világ, az embertörténelem és a keresztyénség létele egyaránt: akkor a keresztyénségen kívül is találkozunk kell trinitárius istennézetnek nyomaival vagy csiráival”. (116. l.) Lemme készséggel elismeri, hogy a trinitásdogma egyházi alakjában (amelynek alapján áll ő is) nem biblikus. De ez természetes — mondja —, mert hiszen a biblia, mely az isteni kijelentést tartalmazza, a keresztyén vallásos tapasztalás forrása, míg a trinitástan a vallásos tapasztalástól különálló spekulatív doktrina, amelynek tartalma vallásos tapasztalás tárgya nem is lehet. (Vorwort IV.) A trinitástan forrása *gondolati szükségesség*, mely már a pogány vallásfilozófiai gondolkodásban is jelentkezett s mely abban nyilvánul, hogy a metafizikai gondolkodás Isten lényében *belső különbségeket* tenni kénytelen. A különbség azonban a pogány és a keresztyén theologiai metafizika között e tan tekintetében az, hogy a korlátozott, világhoz kötött pogány spekuláció az *istenség belső életmozgását* a világ életmozgásával összefonja és összezavarja. Az új platonizmus (Plotinus) spekulációja szerint Isten az abszolút, minden ellentétnek felibemelkedő *Ős-Egy*, mely önmagából, mint a maga képmását, a *Logoszt* (a világ-észt) veti ki, mely nem más, mint az *Ős-Eszme* (az eszmék komplexuma), s amely megint önmagából az emberi *lelket* különíti ki, mely épúgy rejlik öbenné, mint ő az *Ős-Egyben*, s mely lélek, mint az eszmei és érzéki világgal egyaránt rokon, közöttük közvetítő lényeg, átmenetet képez a trancendens Abszolúttól az érzéki valósághoz. Mint látjuk, itt az abszolút *személyiség* (= Isten) fogalma hiányzik, s az érdek, melyből e trinitárius nézet származik, kizárólag a megismerhetetlen és megnevezhetetlen Végtelen (Abszolút) és a véges világ (nem pusztán az ember) közötti *közvetítésnek az érdeke*. Ezzel szemben a keresztyén trinitás az emberi *telki személyiség* analogiájára gondolandó el: valamint az emberi személyiségben ennek természeti alapjától megkülönböztetjük a személyiség *öntudatos intelligenciáját* (szellemi élet) s ettől megint a személyiség *erkölcsi akaratát* (valláserkölcsi élet).¹ — épen úgy különbözteti meg a ker. trinitárius nézet Istenben az ő megfoghatatlan *Lényegétől* az ő *intelligenciáját*, *öntudatát* (Lo-

gosz, örök Bölcseség) s ettől megint az ő *szeni szeretetakarát* (erkölcsi Szellem, Szentlélek), — ennek megfelelően az isteni mindenüttjelenvalóságban is különbséget tesz annak *általános, a szellemi életre és a valláserkölcsi életre* való vonatkozásai között. Más-más Istennek a lakozása és működése a természeti, a szellemi és az erkölcsi világban. Minden vallásosság azon a meggyőződésen alapul, hogy bár Istennek működési tere az egész világ (természet), mégis Ő, mint Szellem, *közelebbi viszonyban van* a szellemvilággal s mint legfőbb Akarat, az ember akaratvilágával (erkölcsi világgal). Valamint az emberi, úgy az isteni *személyiségben* is megkülönböztetendő konstitutív elemek az *öntudat* és az *önelhatározás*. Ez az ontologiai trinitás. Ez a szükségképeni háttére az ökonomiai trinitásnak, mely azt fejezi ki, hogy a megfoghatatlan Istenben a Logosz a principiuma Isten *önkijelentésének* az embervilág irányában, s ugyanezen embervilág irányában Isten *önközlésének* principiuma a Szentlélek. Így lesz a Logosz egy új *szellemi élet*, a Szentlélek egy új *valláserkölcsi élet* teremtője az emberiségben. A trinitás ökonomiájában a Szentlélek a Logosz munkájának továbbfolytatója és kiegészítője; működésük együtt egy egész s mégis megkülönböztethető és megkülönböztetendő, ami világossá válik ha meggondoljuk, hogy mennyire más dolog: *a keresztyénség igazságáról meggyőződve lenni és a keresztyénség igazságától bensőleg áthatva, átalakítva lenni* (= *újjászületni*). (Igen értékes szempont, és ma különösen aktuális, t. i. az ú. n. keresztyén társadalmi és közéleti mozgolódások elbirálásánál. Nem szabad minden további nélkül képmutatásnak nyilvánítanunk azt — noha bizonyos, hogy jó bőven van ebből is —, ha egész tömegek állanak a keresztyén igazság elvi alapján. El kell ismerünk, hogy sokan őszintén igenlik értelmükkel a keresztyén világnézetet, meg vannak győződve annak egyedülálló fönségéről és igazságáról — anélkül, hogy szívük és életük ez igazságban újjászületett volna. Tisztában kell azzal lennünk, hogy Isten újjászületett gyermekei a világban mindig nagyon kevesen vannak és — lesznek. Mert ez már a Szentlélek teremtő munkája, míg *amaz* a Logoszé).¹

A trinitás tehát nem tritheizmus, hanem *az egy Isten hármas létmódja*. (A görög „hypostasis”-t helytelenül fordítják „személy”-nek; az nem „személy”-t, hanem „létezés”-t, „létmód”-ot jelent.)

A Szentháromság nem a keresztyénség történelmi előállításának és fejlődésének tani képe, mint a rischliánizmus hiszi. A Szentháromság történelemfölötti és örök, mint maga Isten. Jézus Krisztus pedig az Istenember, a testté lett Logosz, akiben azonban a keresztyén hit nem csak a Logosz inkarnációját látja (János iratai,

¹ Lehet valaki ember intelligencia nélkül; és lehet valaki nagyon intelligens, tudós, szellemes ember — valláserkölcsiség (erkölcsi jellem) nélkül.

¹ Szentlélek nélküli, pusztán *világnézeti és törvénykeresztyénségre* nézve v. ö. Csel. 19, 1—2.

a Zsidókhoz írt levél kezdete, meg Kol. 1, 15-17. szerint). hanem (Pál leveleivel és a szinoptikusokkal) a *Szentélekekkel* teljesen megtöltött életet is (v. ö. Róm. 8, 1-2.; I. Kor. 15, 45.; II. Kor. 3, 17.; Márk 1, 10. 12.; Máté 12, 28. 31-32. s. b.).

Szele Miklós.

Templomszentelés Bucsatelepen.

Vasárnap folyt le a Karcag melletti Bucsatelep község református gyülekezetének templomszentelési ünnepe. — Ez a szegény zsellérekből álló egyház a háború utáni nehéz és inséges esztendőkhöz azzal mutatta meg hitét, hogy templomot épített az alig fél-száz éves telepítésű községben.

Dr. Baltazár Dezső püspök, Török Imre esperes, dr. Erdős Károly lelkész-képző-intézeti igazgató és Futó András püspöki titkár kíséretében vasárnap reggel fél 9 órakor érkezett meg a karcagi állomásra, ahol Szombathy István, az egyik helybeli lelkész és dr. Hajnal István polgármester üdvözölte, az egyház, illetőleg a város nevében. Két leányka kedves szavak kíséretében csokrot nyújtott át a püspöknek.

A napfényes időben hosszú kocsisor vonult a 16 kilométerre eső Bucsatelepre, melynek szélén, az egyik diadalkapunál, marosvásárhelyi Egyed Ignác községi főjegyző a leventék élén üdvözölte Baltazár püspököt, a falu közepén pedig, a másik diadalkapunál, a lelkészlak előtt, Bucsay László helybeli lelkész fogadta az egyház presbiteriumával. Bájos jelenség volt, amikor a lelkész leánykája, Bucsay Évike, a vasárnapi iskolás lányok nevében nyújtott át csokrot, bátor hangon elmondott versikével.

A zsúfolásig megtelt, izlésesen egyszerű templomban tartott istentiszteleten Török Imre esperes mondott buzgó imát és dr. Baltazár Dezső püspök tartott lelkeket építő, gyönyörű prédikációt.

Feledhetetlen maradt a gyülekezetre ez a nap azért is, mert az egyházi beszéd után hat gyermeket keresztelt meg a püspök a felszentelt új templomban, ahol Szombathy István karcagi lelkész egy ifjú párt esketett meg.

A templomépítés megható történetét Bucsay László helybeli lelkész olvasta fel. Az ünnepélyes istentiszteleten közreműködött a karcagi dalárda is. Az istentisztelet után küldöttségek tisztelgését fogadta Baltazár Dezső dr. püspök. Elsőnek vonult fel a helybeli róm. kath. egyház vezetősége, élén Timár György plébánossal, majd a református egyház lelkészével, a báró Springer uradalom tisztartói kara Schwartz Adolf tisztartóval, a szomszédos füzesgyarmati egyház küldöttei és Jakabfy László helybeli nagybirtokos.

A tisztelgés után 200 teritékes közebed volt az állami leányiskolában. A bankett után dr. Baltazár Dezső püspök Budapestre utazott,

hogy a hétfői konventi bizottsági üléseken részt vehessen.

Az egyház tagjai 5 órakor vallásos estélyre jöttek össze a templomban, ahol Bucsay László lelkész áhítatos imája után Németh István lelkész nagy készültséggel bibliát magyarázott. Homolay Klárka lendületesen szavalt, majd dr. Erdős Károly lelkész-képző-intézeti igazgató tartott tudományos, hiterősítő előadást.

A Debrecenből és a környék nagyközségeiből egybegyültek mind azzal az érzéssel tértek haza, hogy a bucsatelepi kis falu intelligens, kiváló és a község népének javát munkáló vezetőség kezében van.

Különfélék

Dr. Dóczi Imrét a vallás- és közoktatásügyi Miniszter az Országos Közoktatási Tanács tagjává nevezte ki. E tanácsnak ő már hosszú ideig tagja volt s abban nagyértékű munkálkodást fejtett ki. Mikor azonban a háború és forralalmak után pár év előtt a tanácsot újraalkották, a kinevezésnél e kiváló és országos jelentőségű tanügyi férfit a miniszter a tanács tagjává nem nevezte ki, ami akkor, főleg protestáns körökben, megütközést és kellemetlen érzést keltett. A talán nem szándékos, de mindenesetre bántó hibát tette most jóvá a közoktatásügyi kormány Dóczi Imre újabb kinevezésével, aminek szívünkben örülünk.

Kálvin noyoni szülőházának restaurálására és reformációtörténeti múzeummá, belmissziói központtá stb. leendő kiépítésére és berendezésére a magyarországi református egyház — legnagyobb részben a templomokban folytatott gyűjtésből — 40 millió koronát juttatott. A minden politikai ellentétet és háborús keserűséget felülemelkedni tudó református szolidaritásnak ezt a szép tényét a franciányelvű egyházi lapok a legmelegebb hangon kommentálják. A genfi Semaine Religieuse legutóbbi száma egyenesen ezt mondja: „Ha ismerjük a magyarországi református egyház nehéz helyzetét, nem vonhatjuk meg csodálkozásunkat ettől a nemes lelkülettől s nem múlászthatjuk el azt kívánni, hogy például szolgáljon más országokbeli egyházaknak is“.

Csikesz Sándor egyetemi tanár egymillió koronát adományozott a „Hittanszaki Segítő Egyesület“ részére. A jókedvű adakozót szereti az Isten.

A Dóczy-intézet kebelében alakult „Volt iskolatársak Szövetsége“ a múltiban állapította meg teli programját, melynek célja a leánynevelő-intézet építésének előmozdítása, hangversenyek és más nemes irányú előadások által. A program első vállalkozása egy nagyszabású templomi hangverseny lesz, mely nov. 21-én, délután 5 órakor kezdődik a Nagytemplomban, hol dr. Révész Imre lelkész mond be-

szédet. E főpont köré csoportosulnak a szebbnél szebb zene- és énekszámok, így a leányközépiskolai énekkar és a Kántus közkedvelt szereplése, Szabó Emil tanár, orgonaművész, orgonajátéka és a 11-ik gyalogezred zenekarának két hatalmas száma. Belépő-díj nem lesz, csupán a programot kell a templombalépéskor megváltani 10,000 K-ért. Az így begyűlt összeg és a bejáratnál gyűjtendő kegyes adományok az építési alaphoz csatolhatók.

Lelkészeiktatás. November 7-én szép ünnepség keretében iktatta be a lovassherényi gyülekezet új lelkipásztorát, vitéz Komáromi Jánost az egyházmegye esperese.

A nemzetgyűlést nov. 16-án a Kormányzó úr feloszlatta, így rövidesen reákerül a sor az új választásokra.

Csokonai Vitéz Mihály 153-ik születési évfordulóját a szokásos keretek között ünnepelte Debrecen társadalma. Nov. 17-én, d. e. 11 órakor volt az „Egyetemi Kör“ ünnepélye a Csokonai-szobornál, ahol Buchwald Andor joghallgató tartott alkalmi beszédet és énekelt a kollégiumi Kántus. D. u. 5 órakor a „Csokonai Kör“ tartotta ünnepélyét a Kollégium dísztermében nagyszámú előkelő közönség jelenlétében. Az ünnepélyt a Kántus éneke vezette be, mely után dr. Papp Károly egyetemi tanár tartott elnöki megnyitót. Csokonai verseiből Papp Kató úrleány szavalt, míg Csokonairól felolvastott dr. Ferenczi Zoltán, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. Csokonai-dalokat Nagygyörgy Sándor theológus énekelt, Oláh Gábor, a Kör alelnöke pedig költeményeiből olvasott fel. A magas nivójú estét a Kántus éneke zárta be.

Templomszentelés Zilizén. Lélekemelő ünnepség keretében szentelte fel nov. 7-én a zilizi református egyház újonnan épített templomát. Az alig 400 lelket számláló gyülekezet rendkívüli áldozatkészségét dícséri a több, mint 50 millió költséggel emelt új templom. D. e. istentisztelet volt, melyen Svinger Jenő radostyáni lelkész hirdette az ígét. D. u. az új templomban vallásos estén vett részt a gyülekezet.

Földeák község ünnepet ült e hó 7-én. Kegyeletes, lelket felemelő ünnepség keretében áldozott 238 hőse emlékének, kik életüket áldozták hazánk megvédelmezésében. Istentisztelet után Vöröss Lajos s.-lelkész alkalmi beszéd keretében elhelyezte a gyülekezet koszorúját. A szobron 33 koszorú hirdeli, hogy csak a testet lehet megölni, de a lelket nem, mert az emlékezet él örökké.

Lelkészeiktatás. Józán László budapesti segédlelkészt, volt debreceni theológust, az alsúti gyülekezet lelkészévé választotta. Isten áldása kísérje az új lelkészt és a gyülekezetet egyaránt.

A Kecskeméti Egyházmegye Lelkészegyesülete november hó 18-án tartotta gyűlését és

konferenciáját Kocséron. D. e. 9 órakor áhítat volt a templomban. Imádkozott és bibliát olvasott Okos Gyula ókéskei lelkész, prédikált Pataky Dezső kiskunhalasi lelkész. D. e. 10 órakor kezdődött a konferencia az iskolában. Elnöki megnyitót tartott dr. Hetessy Kálmán. „A lelkész“-ről a megbeszélést bevezette Muraközy Gyula. „Gyülekezet“ címen Kiss Zsigmond tartott előadást. D. u. pedig Kőváry László „Eszmék és reformok“ címmel értekezett. Az értekezletet Patonay Dezső lelkész imája rekesztette be.

A Keresztyén Ifjúsági Egyesületek december 7. és 8-án tartják nagygyűlésüket Budapesten. December 7-én külön konferenciák lesznek az evangélikus, református és felekezeti ágak, valamint az ifjúsági egyesületek kötelekében élő cserkészcsapatok részére. Ugyanez este a Deák-téri ev. templomban külön programmal nagyszabású ünnepély, melyen Dr. Ravasz László református püspök mond beszédet. December 8-án délelőtt a KIE. vezetők értekezlete, délután a hivatalos gyűlés, mely megválasztja az új Nemzeti Bizottságot. Este pedig a Kálvin-téri református templomban bezáró ünnepély, melyen Dr. Raffay Sándor ev. püspök beszél. Következő számunkban bővebb részleteket hozunk.

A kecskeméti jogakadémia kormányzó-bizottsága november 15-én ülést tartott, melyen folyó ügyeket intéztek el.

Halálozás. Fekete Gusztika, Fekete Gusztáv derecskei hitoktató lelkész kis fia tragikus körülmények között elhunyt. Az Isten vigasztalja meg az összetört szülői szíveket.

Templomszentelés Bátoréven. Nagy ünnepe volt a héti egyházközséghez tartozó bánrévei szórvány-gyülekezetnek nov. 7-én. Ez az alig száz lelket számláló gyülekezet a semmiből emelte úgyszólván templomát. Ünnepi beszédet Ablonczy László keleméri lelkész tartott.

Lelkészeiktatás. Bereczky Albert lemondása folytán megüresedett lelkészi állásra a péceli gyülekezet Deme Lászlót, a Diákszövetség titkárát hívta meg. Az új lelkész beiktatása november 14-én ment végbe. Beiktató beszédet dr. Victor János theológiai tanár tartott.

Diakonisszák fölavatása Budapes'ten. November 4-én a kálvintéri templomban 4 diakonissza nővért avattak fel. Az ígét ez alkalommal dr. Ravasz László püspök hirdette. A diakonisszák felavatását pedig Göde Lajos püspöki másodlelkész végezte.

Előfizetési díjakban nagyon sok millió korona hátralékos követelésünk van kinn. Tisztelettel kérjük a pénz beküldését a kézbesített befizetési lapokon, mert másként kötelezettségünket nem teljesíthetjük.

Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

Kun József késműves és műkőszőrüs, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

Lelkészválasztás. A komáromszentpéteri lelkészi állásra a gyülekezet többsége Galambos János apácaszakállasi lelkészt választotta meg. Isten legyen az új lelkéssel ebben a gyülekezetben is.

Makó városának közgyűlése elhatározta, hogy a bibliát elhelyezi a közgyűlési terem asztalán. A biblia már elhelyezést is nyert. Első lapjára a Kormányzó úr sajátkezűleg írta be: „Az én legfőbb törvénykönyvem”.

A folyó hóban megjelent „Gyalog ösvényen” c. ifjúsági predikációs kötetemben tévedésből elmaradt annak jelzése, hogy a XXIII, XXIV, XXV, XXXIII. és XXXIV-ik számú beszédek a Buxton H. J. Vilmos angol prédikátor gondolatmenete alapján lettek átdolgozva. — Debrecen, 1926 nov. 16. Kováts János vallás-tanító, református lelkész.

A szatmári egyházmegye közszeretnek örvendő esperese, Sipos József egy hónapi pihenésre Cigale tengeri fürdőbe utazott, megromgált egészsége helyreállítása érdekében. Ez idő alatt az esperesi teendőket Szabó János kocsardi lelkész, e. m. tanácsbíró látja el. Adja Isten, hogy nehéz munkájába újult erővel térjen vissza a kiváló buzgalmú esperes.

Bevégződött az Árpád-téri és Kossuth-utcai templomok renoválása. A templomok külső javítása teljesen elkészült, úgy, hogy 8 heti munkásság után az Úr háza megszépítve, kicinosítva fogadja és várja a hívek seregét.

A Debreceni Egyetemi Kör november 5-én tartotta ezévi alakuló közgyűlését. Elnök lett: Solymosi József 4. é. hittanhallgató.

Gyülekezeti könyvtár Baján. A déli végek exponált egyházában, Baján, mozgalom indult a gyülekezet és a nagyszámú tanulóifjúság számára kölesönkönyvtár érdekében. A mozgalom ezideig igen szép eredménnyel járt és hogy ez a kezdeményezés milyen eleven szükségletet van hivatva kielégíteni, milyen fontos missziót tölt be, a könyvigénylők igen nagy száma mutatja.

Miskolcon a városnak távoli, a vasgár felé eső részében lakó református hívek — hitéletök mélyítése végett — imatermet létesítettek, melyben otthont talál a felnőttek bibliorája, a Leánykör és az Ifjúsági egyesület.

Komádi községben mozgalom indult az iránt, hogy a belügyminiszter járuljon hozzá a község rendezett tanácsú városra való alakulásához.

A Szeretet Naptára az 1927. évre is megjelenik. Ára a régi marad, tartalma gazdagabb és változatosabb a múlt évinél. Már munkában van és idejekorán megjelenik. A naptár bizottság igen kéri a lelkészeket, hogy nyújtsanak tájékoztatást, hogy gyülekezetükben hány naptárra van szükségük. Ahonnan értesítés nem jön, oda a bizottság a múlt évi példányszámban fog naptárt küldeni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:

Dr. KUN BÉLA.

Hivatalos értesítés.

2677—1926. szám.

Körlevél.

Nagytiszeletű Esperes Úr!

Az egyházkerületi közgyűlés 1923. évi 550. számú határozatának 14. pontjában foglalt rendelkezés szerint az egyházközségekre kivetett közigazgatási búzaadó felerészben a búzának november 1-én jegyzett legmagasabb tőzsdei ára szerint december hó 1-ig fizetendő be az egyházkerület pénztárába.

Hogy az egyházmegyék eme közigazgatási járuléktartozásnak kirovása s beszolgáltatása körül etekintelben tájékozást nyerjenek: közlöm, hogy az egyházkerületi számvevő előterjesztése szerint a rendes szokvány minőségű búzának legmagasabb tőzsdei ára október 30-iki jegyzésnek megfelelően 397.500 korona volt.

NEM REKLÁM, HANEM VALÓSÁG

TELEFON:
13-35.

23-52

hogy dús választékban gyönyörű szabású
férfi- és fiú ruhák olcsó árban a

TELEFON:
13-35.

MAGYAR RUHAIPAR

DEBRECEN LEGNAGYOBB FÉRFI ÉS FIÚ RUHAÁRÚHÁZÁBAN
PIAC-UTCA II. SZ. (közvetlen a Bika-szálló alatt) szerezhetők be.

Felkérem ezért Nagytiszteletű Esperes urat, miszerint intézkedni méltózlással tekintetben, hogy eme esedékessé vált egyházkerületi jánulékok az egyházmegyei közpénztárak által december 1-ig az egyházkerület pénztárába egy összegben beküldessenek.

Ugyanez alkalommal arra is felhívni kívánom Nagytiszteletűnek s általa az egyházmegyéknek szíves figyelmét, hogy az egyházkerületi közgyűlés 1926. évi 151. sz. határozatának 22. pontja értelmében eme búzaadó-járulék szolgáltatás a folyó év végével, mint ilyen, megszűnik s helyébe lép 1927 január 1-től a május 15-én és október 15-én két egyenlő részletben fizetendő 8 filléres egyházkerületi közizgatási adó.

Atyafiságos szeretettel
Debrecen, 1926 november hó 2.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

FONCIÈRE ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ INTÉZET

DEBRECENI VEZÉRŐGYNÖKSÉGE

úgyis mint a TISZÁNTULI REF. EGYHÁZKERÜLET
HIVATALOSAN SZERZŐDÖTT biztosító intézete.

ELFOGAD:

tűz-, jég-, baleset-, szavatossági-, betörésses-lopás-, szállítmán- és élet-biztos társokat a legelőnyösebb feltételek mellett.

><

32-52

Le kéznek, tanároknak, tanítóknak, presbitereknek és egyháztagnak a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi E nőkségei történt megálapodás alapján külön kedvezmények.

Debrecen, Piac-u. 61. sz., II. emelet.

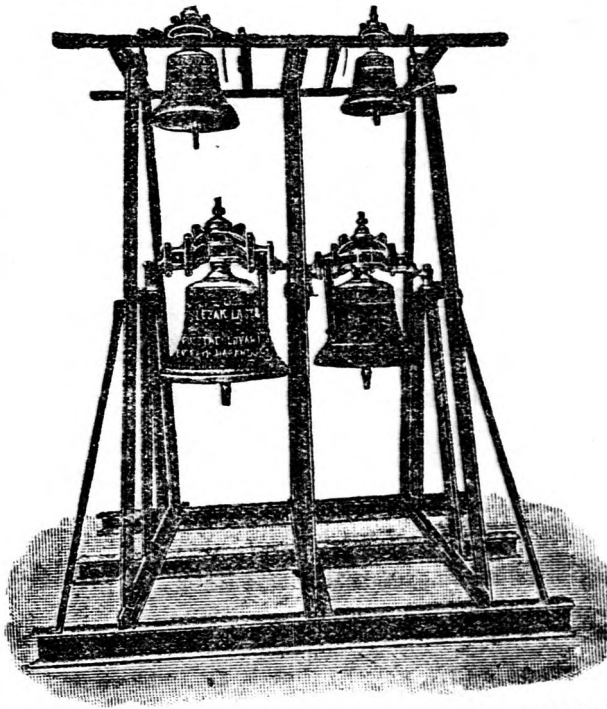
Debreczeni István
órásmester Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órákraktára

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyártás
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.

(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÖB-HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913-53

Az 1900. évi párizsi világ-, 1921. és 1923. évi vas- és gépipari kiállításokon aranyéremmel kitüntetve. Számos egyházi elismerőlevelével és az 1925. Orsz. Kézművesipari Társulat versenyén a m. kir. korm. díszoklevéllel kitüntetve és az 1926. évi kézműipari kiállításokon a m. kir. kormány által díszoklevéllel kitüntetve.

FITTLERSÁNDOR

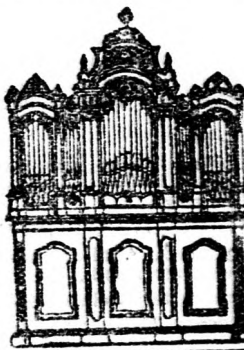
orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

Új Orgonákat,
Orgonasípokát,

iskolai és templomi
Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szak-
szerűen mérsékelt áráért
Árjegyzék ésköltségvetés díjtalan

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

„DANKÓ” Temetkezési Vállalat

(Tulajdonos: EKLI JÓZSEF.)

DEBRECEN,
KOSSUTH-U. 6. SZÁM.

Telefon: nappal 322.

Telefon: éjjel 66. sz.

M. kir. Tisza István tudományegyetemi klinikák, Állami gyermekmenhely, Honvédkórház, Református árpoda, Debrecen szabad királyi város szállítója.

TELEP ÉS KOPORSÓGYÁR: DOMB-UTCA 16. SZ.,
hol éjjel is a gyászoló közönség rendelkezésére állunk.

Olcsó árak. ♦ Szolid kiszolgálás. ♦ Előnyös fizetési feltételek. ♦ Temetéseket vidéken is vállalunk.

KARDOS LÁSZLÓ

DEBRECEN, KOSSUTH-U. 9

VÁSZON—FEHÉRNEMŰ
és KELENGYE szaküzlet.

ALAPÍTÁSI ÉV 1831.

3—4

KIVALÓ ANYAGOK! — HATÁROZOTT ÁRAK**IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF**papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó cég
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, FŐTÉR (SARJÁT HÁZ) Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.**Legcélsebb ajándék lelkész urak részére a palást.**Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon
és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a megrendelések hasonló
ajándékrendeléseit.

Tisztelettel IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE” szabója.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.Ref. egyházközségünk előjárósága fiatal s.-lelkészünket, ki
ideiglenes kiküldetésének ideje alatt a hívek szeretetét nagy
mértékben megnyerte, közelebbi eltávozásakor emlékül egy
papi palásttal akarja megajándékozni. Az egyházi lapokból
értesültünk, hogy uraságod ref. papi diszruhák és palástok
szolid kiállításával a lelkészek tetszését és meglegedését vívta
ki. Ezért felkérem, sziveskedjék engemet lehetőleg postafordultával
értesíteni, körül-belül 100 korona elegendő volna-e
egy szebb palástért. Még csak arra kérem, sziveskedjék figye-
lembe venni, hogy a palásttal egy jeles képzettségű, nemes
ambíciójú, általánosan kedvelt kezdő fiatal pap érdemeit óhaj-
tuk jutalmazni. Vagyis inkább ezzel is arra serkenteni, hogy
magát tovább képezze, fejlessze. Éppen azért óhajtanók, hogy
az ilyen ajándéktárgynak alkalmas legyen úgy minőség, mint
kiállítás tekintetében.

Besztercén (Erdély) 1909 szept. 15-én.

Szives üdvözléssel: *Ráduly János*, presbiter.T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.Készséggel sietek kijelenteni, hogy az Ön által szállított
palásttal ifjú lelkészünknek nagy örömet szereztek.Fogadja szép munkájáért az előjáróság teljes elismerését.
Tisztelettel. *Ráduly János*, presbiter.T. SZÁNTÓ JÓZSEF szabó mester úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.Alulírott, Szántó József úrral egy papi reverendát készít-
tettem és azzal meg vagyok elégedve.
Debrecen, 1909 ápr. 24.Hazafias tisztelettel: *Eröss Lajos*, ref. püspök**SESZTINA LAJOS**vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

A háztartás, mezőgazdaság és ipar körébe vágó

összes vasárúk

állandó nagy raktára.

Telefon 6.

MOST MEGJELENT

egyházi-, irodalmi

könyvujdonságok:

- Czeglédy Sándor: Sylvester bibliai kézi-
könyve . . . . . K 30,000.—
- Czeglédy Sándorné: Szent fogadástétel
(Konfirmációi emlék) . . . . . „ 4,500.—
- Czeglédy Sándor: Követlek uram . . . . . „ 6,000.—
- Gyülvészi István: Én vagyok az út (Egy-
házi beszédek) . . . . . „ 18,000.—
- Hastings: A mintakép . . . . . „ 50,000.—
- Herpay Gábor dr.: Nemes családok Hajdú-
vármegyében . . . . . „ 100,000.—
- I Fioretti di San Francesco: Assisi szent
Ferenc kis virágos kertje. (For-
ditotta: Tormay Cecilia) . . . . . „ 22,500.—
- Kesztyűsné Balogh Margit: Te benned
bízunk (Történeti kis regény . . . . . „ 6,000.—
- Kesztyűsné Balogh Margit: Lélekrablás . . . . . „ 3,000.—
- Kováts Tibor tanár: Karénekeskönyv
(Zsoltárok és dicséretetek a magyar
református egyházi énekkarok szá-
mára) . . . . . „ 45,000.—
- Makkai Sándor: Aratás (Előadások, Eccle-
lesia, Militans Beszédek, Feltáma-
dunk. Művészet és Irodalom) . . . . . „ 85,000.—
- Ravasz László: Emberélet útjának felén . . . . . „ 125,000.—
- Révész Imre: Mennyei nász dal . . . . . „ 25,000.—
- Szabó Dezső: A magyar protestánsizmus
problémái . . . . . „ 12,500.—
- Uray Sándor: Lelkészi szolgálati napló
(Minden református lelkésznek nél-
külözhetetlen) . . . . . „ 50,000.—
- Vásárhelyi János: Megvizsgáltatva—
vizsgáltatni . . . . . „ 87,500.—
- Vass Vince: Baptisták, Nazarénusok,
Methodisták, Üdvhadsereg, Advent-
tisták, Nemzetközi Bibliatanulók . . . . . „ 18,000.—
- Vass Vince: Jókai kálvinizmusa . . . . . „ 5,000.—
- Záborszky János: Bibliaolvasó kalauz
(Nyolc hétre napi jegyzetekkel) . . . . . „ 4,800.—

MÉLIUSZ KIS KÖNYVTÁRA. Szerkeszti Uray Sándor.
A 10 füzet együtt 45.000 korona.

A fenti művek kaphatók és megrendelhetők a

„MÉLIUSZ”könyv-, papír-, írószerszám- és
zenemű kereskedésében

Debrecen, Ferenc József-út 26.

TELEFON: 2-70.

◊ Postai megrendeléseket pontosan és azonnal expedíálunk. ◊

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata.